

Verenigde Protestantse Kerk Leuven - Kerstboodschap

Kerstmis: God wordt mens temidden van ruige bonken

Als ik vanaf mijn werkhoeck uit het raam kijk, zie ik de bomen in geel, bruin en rood staan: het is herfst.

De dagen worden merkbaar korter, en de eerste sneeuw is in ieder geval in Hoog-België al gevallen.

Een koude en donkere tijd, die er als vanzelf om vraagt om je een beetje terug te trekken. Misschien zelfs: een tijd om tot inkeer te komen.

Het is niet toevallig, dat juist in die donkere tijd een aantal 'lichtfeesten' vallen.

Sint Maarten in november, Sint Nicolaas in december.

En natuurlijk, het lichtfeest bij uitstek: Kerstmis.

Het feest van de geboorte van Jezus.

Zelfs wie helemaal niet kerkelijk is opgegroeid, kent waarschijnlijk het verhaal wel: de reis van Jozef en Maria naar Bethlehem, de stal omdat er in de herberg geen plaats was, de herders.

Dat is het verhaal zoals de evangelist Lucas het heeft opgeschreven, en dat is ook het verhaal dat al eeuwenlang in alle kerken wordt gelezen in de Kerstnacht.

Het wordt ook vaak op Kerstmorgen gelezen, juist omdat het zo'n bekend verhaal is.

Voor veel mensen is een Kerstviering niet compleet zonder dat geboorteverhaal.

Heel begrijpelijk, maar het klopt eigenlijk niet met de traditie van de kerk.

Wat er eigenlijk op Kerstmorgen gelezen zou moeten worden - als we het leesrooster strikt volgen - is het eerste hoofdstuk uit een ander evangelie, dat van Johannes.

Nu is dat een heel andere tekst dan het bekende geboorteverhaal.

Ik heb dat eerste hoofdstuk van Johannes lang maar vaag gevonden; veel van de rest van het Johannes-evangelie trouwens ook.

Leuk voor de filosofen onder ons, maar wat kan ik ermee?

"In het begin was het Woord en het Woord was bij God en het Woord was God."

Ja, dus....?

Ik vermoed dat ik deze woorden pas een beetje ben gaan verstaan (dat is net iets anders dan: begrijpen) in het licht van de visie op Jezus die stamt uit het prille begin van de christelijke traditie: in Jezus ontmoeten wij God zelf.

Ja, Jezus was helemaal mens - tot aan zijn geboorte in armelijke omstandigheden aan toe - maar hij was ook helemaal God.

Hoe die twee zich tot elkaar verhouden, daar heeft men elkaar in de eerste eeuwen van de kerk letterlijk de tent (of beter gezegd: de kerk) over uit gevochten.

Dat heeft tot rampzalige verdeeldheid geleid, maar het geeft ook aan hoeveel er op het spel stond.

Ik doe zelf bewust geen uitspraken over de vraag, hoe Jezus-als-mens en Jezus-als-God zich tot elkaar verhouden.

Het is een mysterie, dat mijn verstand compleet te boven gaat.

Johannes verwoordt het in zijn eerste hoofdstuk als: "het Woord was bij God en het Woord was God".

Het Woord, dat wil zeggen: het spreken van God of de ontmoeting met God.

Verschenen in een mens zoals wij, Jezus van Nazareth.

Helemaal mens, en juist in die mens ontmoeten wij helemaal God.

Zó dicht heeft God bij ons mensen willen komen.

Zó groot is Gods onvoorwaardelijke liefde voor ons mensen.

Als ik dán in dat duistere eerste hoofdstuk van Johannes lees: "Ja, het Woord is mens

Verenigde Protestantse Kerk Leuven - Kerstboodschap

geworden!” dan word ik daar blij van.

Dat klinkt misschien heel gek, en ik kan het ook niet precies uitleggen.

Het is een volstrekt irrationele vreugde.

Maar ik kan het niet helpen: het is vreugde, omdat God zó dichtbij mensen heeft willen komen.

Johannes houdt zich niet bezig met geboorteverhalen, maar Lucas wel.

Hij laat Jezus - dat mensgeworden Woord van God - geboren worden in een stal, in een voerbak, want plaats in de herberg was er niet voor zijn ouders (ja, Jozef en Maria zijn toch écht de ouders van Jezus; hij was helemaal mens immers).

En de eerste getuigen, dat zijn geen voorname mensen, geen priesters, geen schriftgeleerden.

Dat zijn herders.

Of beter gezegd: herders en herderinnen.

Bij de Bedoeïenen in het hedendaagse Palestina zijn het vanouds mannen én vrouwen die de zorg voor de kudde hebben, en ik vermoed dat het tweeduizend jaar geleden niet anders was.

Geen idyllische herdertjes en herderinnetjes, maar ruige, potige mannen en vrouwen.

Want schapen hoeden was een gevaarlijk vak, met rovers en roofdieren die steeds op de loer lagen.

Mensen aan de rand van de samenleving, letterlijk en figuurlijk: altijd buiten op de velden, buiten de gemeenschap van stad en dorp.

Waarschijnlijk ook twijfelachtig als het op geloof aankwam, want wie dagelijks de kudde moet hoeden heeft geen tijd om naar tempel of synagoge te gaan.

Toch worden juist die half-wilde herders en herderinnen de eerste getuigen van de geboorte van Jezus.

De boodschappers van God (het woord ‘engel’ betekent eigenlijk ‘bode’) verschijnen aan mannen en vrouwen in de marge.

Dat zegt veel over de prioriteiten van God, die zich hier openbaart in een pasgeboren kind.

God komt naar de mensen toe, in de eerste plaats naar mensen in de marge.

Ook dat is, dunkt mij, een reden tot grote vreugde.

Maar zover is het nu nog niet.

We zitten nog in de Advent: de periode van de vier zondagen vóór Kerstmis.

Een tijd van hoopvolle verwachting.

Een tijd van inkeer, zoals dat helemaal past bij de donkere dagen in deze tijd van het jaar.

Een tijd van mediteren, wellicht, over de vraag wat het nu betekent dat God zelf in onze wereld wil binnenkomen.

Toen, ruim tweeduizend jaar geleden, maar ook nu, in ons eigen leven.

Een God bij wie niets is wat het lijkt.

Stal en voerbak geen lieflijk stalletje en kribje maar een armoe-troef-oplossing.

Herders en herderinnen geen idyllische herdertjes maar ruige bonken die buiten de samenleving leven, vrouwen en mannen in de marge.

Een God die komt met engelenzang, maar die zichzelf ook zo weerloos maakt als een pasgeboren kind.

Zó wil God onder ons mensen komen.

Vindt Hij ook bij ons een plek, ruim tweeduizend jaar na dato?

Heleen Ransijn